

51

Πώλησις ἀγροτικού ἀκινήτου ὀφειλέτου ὑπὸ τῶν δανειστῶν του

1816, Ὀκτωβρίου 6

Σίφνος

Οἱ δανεισταὶ τοῦ μακαρίτου Ἀνθίμου Γρουπάρη πωλοῦν ἀντὶ δύο χιλιάδων γροσίων εἰς τὸν σιὸρ Νικόλαον Βαλέζην ἀγροτικὸν ἀκίνητον τοῦ πρώτου κείμενον εἰς θέσιν Πετελέουρα καὶ ἀποτελούμενον ἐκ περιβολίου, ἀμπελίου μετὰ τῶν ὀπισθεν αὐτοῦ κειμένων ἀγρῶν, καθὼς καὶ μὲ τὴν περιοχὴν τοῦ ἔξω βουνοῦ, ὅπως δὲ εἶναι καὶ εὐρίσκεται. Ἡ εἴσοδος τοῦ κτήματος εἶναι διὰ τῆς μάνδρας τοῦ σιὸρ Ἀποστολάκη Μπάου. Ὑπὲρ τοῦ περιβολίου ὑφίσταται δουλεία ἀρδεύσεως ἐκ τῆς κάτω στέρας τοῦ Κωνσταντάκη Ἀποστολάκη Μπάου καὶ δὴ δῖς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν παντελοῦσαν, ἥτις ἔχει ἅπαξ τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐκ τῆς αὐτῆς στέρας.

Τὸ ἔγγραφον συνετάχθη τὴν αὐτὴν ἡν καὶ τὸ 9 ἡμέραν, δι' αὐτοῦ πωλεῖται ἀκίνητον τοῦ αὐτοῦ ἀποβιώσαντος ὀφειλέτου Ἀνθίμου Γρουπάρη, παρουσιάζει τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέρον ἀπὸ νομικῆς πλευρᾶς καὶ εἶναι πρὸς ἐκεῖνο διὰ τοῦτο συσχετιστέον.

Πρόσθετον ἐνδιαφέρον κινεῖ ἡ ἐμψασία. Αὕτη δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς δουλεία διόδου ἢ παρόδου, ὁμοία δὲ πρὸς τὴν ἀπαντιῶσαν εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἐλληνικῶν παπύρων τῆς Αἰγύπτου δουλείαν τῆς εἰσόδου καὶ ἐξόδου, περὶ ἧς βλέπε R. TAUBENSCHLAG, *Das Recht auf Eἰσοδος und Eξοδος in den Papyri*, ἐν Archiv für Papyrusforschung, 8, 1927, σελ. 25 ἐπ., καὶ τοῦ ΑΥΤΟΥ, *The Law of greco-roman Egypt in the light of the Papyri 332 B. C.-640 A. D.*, 2nd ed. Warszawa 1955, σελ. 256 ἐπ. Παραπλησία πρὸς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν εἶναι ἡ τοῦ P. Ryl. II, 157, στίχ. 17 ἐπ. (τοῦ ἔτους 135 μ.Χ.). Ἐθεωρεῖτο δὲ pertinentium τοῦ δεσπύζοντος κτήματος: R. TAUBENSCHLAG, *The Law*, αὐτόθι, 243. Τοιούτου εἶδους δουλεῖαι, ἰδρυόμεναι διὰ συμβάσεως ἢ ἐπιβεβλημέναι ἐθιμικῶ δικαίῳ, ἀπῆντων ἄλλοτε καὶ ἀπαντοῦν καὶ σήμερον εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος, γνωστὰ ὡς ἐμψασία ἢ μψασία. Ἄν καὶ εἰς τὸ ἐθιμικὸν ἐλληνικὸν δίκαιον ἀπετέλουν pertinentium δὲν δύναμαι ν' ἀποφανθῶ, διότι ἡ τοιαύτη ιδιότης αὐτῶν πιστοῦται εἰς τὸ δίκαιον τῶν παπύρων, ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὰ περισωθέντα διασπρώματα τῆς Βιβλιοθήκης Ἐγκτήσεων, δὲν εἶναι ἐγγεγραμμένοι ὑπὸ ἰδιαίτερον τίτλον (R. TAUBENSCHLAG, *The Law*, κλπ., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 243). Αἱ δουλεῖαι αὗται, καίπερ ρυθμιζόμεναι ἐν τῷ ρωμαϊκῶ δικαίῳ, δὲν κατάγονται ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐλληνικοῦ καὶ τοῦ ἐλληνιστικοῦ (Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, *Ἱστορία καὶ Εἰσηγήσεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου*, Ἀθῆναι 1944, § 85, σελ. 647, σημ. 7), ἅτινα ἐπέδρασαν ἐπὶ τὴν διαμόρφωσιν οὐχὶ μόνον εἰδικῶς τούτων. Βλέπε τοιαύτας δουλείας διαβάσεως ἐν I. ΒΙΣΒΙΖΗ, *Αἱ μεταξὺ τῶν συζύγων περιουσιακαὶ σχέσεις εἰς τὴν Χίον κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν* (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου τῆς

Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τευχ. 1, 1948), 63, στίχ. ἐπ. 26 (τοῦ ἔτους 1766)· 66, στίχ. 15 ἐπ. (τοῦ ἔτους 1804).

Δουλεία εἶναι καὶ ἡ ἐν στίχοις 12-13. Αὕτη συνίσταται εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ ἀρδεύειν εἰδικῶς τὸ πωλούμενον περιβόλι ἀπὸ τὴν κάτω στέγνα τοῦ σιὸρ Κωνσταντάκη Ἀποστολάκη Μπάου (στίχ. 12-14). Ὅταν τὸ ἔγγραφον λέγῃ ὅτι ἔχει δικαίωμα νεροῦ, σημαίνει «ὅτι ἔχει δικαίωμα νὰ παίρῃ νερὸ» καὶ ἐπομένως «νὰ ποτίζει» τὸ περιβόλι ἀπὸ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος στέγναν. Εἰς νῆσον ἄνυδρον, ὡς ἡ Σίφνος, εἶναι πολὺ φυσικὸν νὰ ὑφίστανται τοιαῦται δουλείαι. Ἄν ἦσαν ἐθιμογενεῖς ἢ ἰδρύοντο διὰ συμβάσεως δὲν δύναμαι ν' ἀποφανθῶ. Ἴσως συνέβαινον καὶ τὰ δύο. Περὶ τοῦ δευτέρου ὁμως δὲν δύναται, νομίζω, νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία. Δουλεία ἀρδεύσεως ἀπαντᾷ καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, π.χ. εἰς τὰς Ἀθήνας. Δουλείαν ὕδατος βλέπε καὶ εἰς τὸ δικαστικὸν χοιζέτι ἐν Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ, *Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων*, 1, 2^α ἔκδ. Ἀθῆναι, 1891, σελ. 350-51, τοῦ τουρκικοῦ ἔτους 1247. Εἶναι γηγενὴς τῆς Ἑλλάδος θεσμὸς, χρονολογούμενος ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος, ὅπως ἄλλως τε πᾶσαι αἱ δουλείαι ὕδατος. Βλέπε Β. BRUGI, *Rapporti di vicinanza in materia d' acqua nel diritto attico comparato all' diritto romano*, ἐν *Archivio Giuridico*, 34, 1885, σελ. 297 ἐπ. Αἱ τελευταῖαι εἶναι γνωσταὶ καὶ ἐκ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου (Β. BIONDI, *La categoria romana delle servitudes*, Milano 1938, σελ. 135 ἐπ.). Ἡ ἀσκησις ὁμως αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν ἐλληνιστικὴν περίοδον (Α. CALDERINI, ἐν *Aegyptus*, 1, 1920, σελ. 36 ἐπ.· Μ. SCHNEBEL, *Die Landwirtschaft im hellenistischen Aegypten*, München 1925, σελ. 29 ἐπ.· R. TAUBENSCHLAG, *The Law*, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 260) ἀποκλείουν, κατὰ τὴν γνώμην μου, οἷαν-δήποτε σκέψιν περὶ καταγωγῆς τῶν ἐκ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου. Σημειωθήτω ὅτι εἰς τὴν δῆλωσιν ὅτι ὑφίσταται δουλεία ὕδρευσεως ὑπὲρ τοῦ περιβολίου—ἡ ὀρθὴ σειρά τῶν λέξεων θὰ ἦτο: ἔχει καὶ δικαίωμα νεροῦ τὸ περιβόλι ἀπὸ τὴν κάτω στέγνα, καὶ οὕτω δέον νὰ νοηθῇ—προστίθεται ἑτέρα: ἔχοντας δύο νερά. Τοῦτο, ἐκ τῆς ἀντιδιαστολῆς ἣτις γίνεται ἐν συνεχείᾳ καὶ ἐν στίχῳ 14: καὶ ἡ παρτελούσα ἓνα (δηλ. νερό), σημαίνει ὅτι ἡ δουλεία συνίσταται εἰς ἀρδευσιν τοῦ περιβολίου δύο φορές. Ἄν ὁμως δύο φορές καθ' ἑβδομάδα, μῆνα ἢ καθ' ὥρισμένας ἐποχάς, δὲν διευκρινεῖται. Αὐτὸ ἀσφαλῶς ἐρρυθμίζετο ὑπὸ τῆς τοπικῆς συνηθείας καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη μνείας τοῦ γεγονότος.

Περὶ τοῦ Ἀνθίμου Γρουπάρη βλέπε 9. Ὁ Ἀποστολάκης Μπάος ἦτο υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου ἢ Κωνσταντάκη Μπάου, περὶ τοῦ ὁποίου παύει νὰ γίνεται μνεία εἰς τὰ ἔγγραφα τῆς παρούσης συλλογῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1773.

§

V

1 Μιχαὴλ Μᾶνος¹ ἐπιβεβαιοῖ ὅτι ὁ Σίφνον Καλλίνικος ἐπιβεβαιοῖ

2 » Συναχθέντες οἱ κρετιτόροι τοῦ μακαρίτη ἀνθίμου γρουπάρη, πωλοῦμεν

